

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานของอุบาสกอุบาสิกาวัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานของอุบาสกอุบาสิกาวัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติกัมมัฏฐานของอุบาสกอุบาสิกาวัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจงจากอุบาสกอุบาสิกาที่ปฏิบัติกัมมัฏฐาน ณ วัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร ในระหว่างวันที่ ๑ – ๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ จำนวนทั้งสิ้น ๑๕๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๔ ผู้วิจัยสถิติที่ใช้ในการทำวิจัย ประกอบด้วย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติที่ใช้ศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ สถิติการแจกแจงแบบทีชนิดที่เป็นอิสระจากกัน (t-dependent) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance : ANOVA) ถ้าปรากฏนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไป

ผู้ปฏิบัติกัมมัฏฐาน ณ วัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นอุบาสิกาจำนวน ๑๑๐ คน (คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๓๓) และอุบาสกจำนวน ๔๐ คน (คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๗) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๓๖-๔๕ ปี ประกอบอาชีพอาชีพรับจ้างทั่วไป และมีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา/ปวช.

๕.๑.๒ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานของอุบาสกอุบาสิกาวัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร พบว่า ความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาในรายละเอียดของทุกประเด็นคำถามพบว่ามีความเห็นเฉลี่ยความศรัทธาอยู่ในระดับ

มาก เช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยได้ทำการเรียง ๓ อันดับที่มีคะแนนเฉลี่ยสูง พบว่า ประเด็น ท่านกำหนดพวงหอยุบหนอที่อาการเคลื่อนไหวของพวงและยุบ (ข้อ ๑๐) มีค่าเฉลี่ยความศรัทธาสูงที่สุด รองลงมาคือประเด็นขณะรับประทานอาหาร ท่านตั้งใจกำหนด เช่น จับ ยก อ้า กลืน รู้รส ได้ทุกอิริยาบถ (ข้อ ๒๐) และท่านมีความเห็นด้วยต่อการปฏิบัติกัมมัฏฐานเป็นหลักการเดียวกันกับการเจริญไตรสิกขา (ข้อ ๔) ตามลำดับ

การศึกษาเปรียบเทียบความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานโดยรวมจำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่าอุบาสิกามีคะแนนเฉลี่ยความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานที่สูงกว่าอุบาสิกา และพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

การศึกษาการเปรียบเทียบระดับความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานจำแนกตามตัวแปรอายุพบว่าอุบาสกอุบาสิกาที่มีอายุต่างกันมีความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

การศึกษาเปรียบเทียบความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานจำแนกตามตัวแปรอาชีพ พบว่าอุบาสกอุบาสิกาที่มีอาชีพต่างกันมีความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

การศึกษาเปรียบเทียบความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานจำแนกตามตัวแปรอาชีพ พบว่าอุบาสกอุบาสิกาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความศรัทธาในการปฏิบัติกัมมัฏฐานที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติกัมมัฏฐานของอุบาสกอุบาสิกาวัดพิชัยญาติการาม กรุงเทพมหานคร พบว่า ประเด็นในขณะได้รับความรู้สึกสัมผัสทางกาย ท่านสามารถกำหนดพร้อมกับการรับสัมผัสได้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด รองลงมาเป็นประเด็น ในขณะที่ได้กลิ่นอาหารทางจมูก ท่านสามารถกำหนดพร้อมกับการรับสัมผัสกลุ่มได้ และประเด็นในขณะได้รับรสของอาหารทางลิ้น ท่านสามารถกำหนดพร้อมกับการรับรู้รสได้ ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ความศรัทธาต่อการปฏิบัติกัมมัฏฐานที่พบว่าไม่แตกต่างกันมีเหตุผลมาจากผู้ปฏิบัติกัมมัฏฐานตั้งใจมาปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนั้นจึงไม่พบว่ามี ความแตกต่างกันมากแต่จะพบความแตกต่างในด้านอารมณ์ของการปฏิบัติ ลักษณะนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ยุพา พงศ์บุตร muijทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเหตุจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาจิตด้วยการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในครอบครัว” พบว่า

ครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านจริยธรรม ด้านสังคมของบิดามารดา ด้านสังคมของวัยรุ่น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และระหว่างบิดามารดาของวัยรุ่นกับผู้สูงอายุในครอบครัว และสอดคล้องกับการศึกษาของ **กัลยลักษณ์ อยู่เย็น** ที่ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาทัศนคติของเยาวชนผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ณ วัดเขาพุทธโคดม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี” พบว่า ผลการวิจัยกลุ่มเยาวชนที่เข้ามาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานด้วยความเต็มใจ จะมีความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา มีความศรัทธา ความเชื่อถือ และการถือปฏิบัติทางพุทธแตกต่างจากกลุ่มเยาวชนที่ไม่เต็มใจเข้ามาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยกลุ่มเยาวชนที่เต็มใจจะมีความเชื่อ ความศรัทธา และการถือปฏิบัติทางพุทธมากกว่ากลุ่ม เยาวชนที่ไม่เต็มใจเข้ามาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และกลุ่มเยาวชนที่เข้ามาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานด้วยความเต็มใจจะได้รับการ ปลูกฝัง การดูแลเอาใจใส่อย่างดีจากครอบครัวแบบพุทธ มากกว่ากลุ่มเยาวชนที่ไม่เต็มใจเข้ามาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ส่วนกลุ่มเยาวชนที่เข้ามาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานด้วยความเต็มใจจะมีทัศนคติที่ดี ต่อการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน มากกว่ากลุ่มเยาวชนที่ไม่เต็มใจเข้ามาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และการศึกษาของ **ตรีรัตน์ ปิ่นประยงค์** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาบทบาทของอุบาสก-อุบาสิกา ในการบำรุงพระพุทธศาสนา ศึกษาเฉพาะกรณี การบำรุงพระพุทธศาสนาของผู้ปฏิบัติงาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สายงานธุรกิจระบบส่ง” พบว่าบทบาทของอุบาสกอุบาสิกาในการบำรุงพระพุทธศาสนา เป้าหมายที่แท้จริงคือการ ทำให้พระศาสนามั่นคงเจริญเป็นที่พึ่งแก่ชาวโลกทั้งหลาย โดย อุบาสก-อุบาสิกา จะต้องศึกษาและนำมาปฏิบัติให้ถูกต้อง ตามหลักพุทธธรรม ให้เกิดผลสูงสุดแก่ตนเอง พร้อมด้วยการอุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ เพื่อการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา กล่าวคือ อุบาสก-อุบาสิกา ต้องรับผิดชอบ ๑) ศึกษา ๒) ปฏิบัติ ๓) เผยแผ่ ๔) ป้องกันศัตรู ๕) บำรุงพระพุทธศาสนาให้มั่นคง **ยุพา พงศบุตร** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเหตุปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาจิตด้วยการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในครอบครัว” พบว่าครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านจริยธรรม ด้านสังคมของบิดามารดา ด้านสังคมของวัยรุ่น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และระหว่างบิดามารดาของวัยรุ่นกับผู้สูงอายุในครอบครัว

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

วัดพิชัยญาติการาม กรุงเทพมหานคร เน้นให้การสอนปฏิบัติก็มีพื้นฐานโดยให้ฝึกพิจารณาในขณะที่ได้รับความรู้สึกสัมผัสทางกาย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้สามารถกำหนดพร้อมกับการรับสัมผัสได้ ส่วนการพิจารณาในขณะที่ได้กลิ่นอาหารทางจมูก ซึ่งพบว่าผู้ปฏิบัติไม่สามารถกำหนดได้ พร้อมกับการรับสัมผัสกลิ่นได้ การฝึกพิจารณาในขณะที่ได้รับรสของอาหารทางลิ้น ซึ่งพบว่าผู้ปฏิบัติไม่สามารถกำหนดพร้อมกับการรับรู้รสได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. พัฒนาชุดสื่อมัลติมีเดียสำหรับเรียนรู้การปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา
๒. การประเมินผลของการปฏิบัติต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน